Verkeerd verbonden?

1. Geluk gewenst

Van harte gefeliciteerd! Dit is een moment om elkaar geluk te wensen, op dit eerste congres na de verkiezingen. Natuurlijk met het verkiezingsresultaat. Anderhalf keer zoveel zetels als de vorige keer. Onmisbaar voor de vorming van een nieuwe regering. Het woord 'motorblok' deed bijna denken aan oude tijden.
Bijna… want die tijden zijn allang voorbij. Oppositie is een comfortabele stoel geworden. Regeren is je nek uitsteken. Maar het is het waard. Want door te regeren kun je je plannen werkelijkheid maken, je beloften aan kiezers nakomen.

Dit is het moment om elkaar geluk te wensen. Want geluk kunnen we wel gebruiken. Niet voor niets duurde de formatie zo lang. We leven in een tijd waarin een goede daad nooit lang onbestraft blijft. Waarin cynische krachten op de loer liggen om elke fout te benutten. En om vooroordelen over politiek te voeden.
Tom-Jan Meeus noemde dat in NRC onlangs de oppositiecultuur. "Niet het nieuws is nog beeldbepalend", zei hij, "maar de reacties op het nieuws. In discussies scoort vooral verzet. Verzet tegen de ander, de ander verdacht maken, de ander aanvallen op zijn andersheid: zo worden debatten gevoerd en gewonnen. Tegen de ander zijn om het gesprek over de eigen identiteit te voorkomen."
Het nieuwe kabinet is anderhalve week oud, maar de wittebroodsweken zijn al weer voorbij. Het gaat hard, in Den Haag.

Geluk gewenst. Nooit eerder had een kabinet vier partijen nodig om de krapst denkbare meerderheid te verwerven in Eerste en Tweede Kamer. En nooit eerder was er ook maar één mogelijkheid voor een meerderheidskabinet. En nog nooit was die mogelijkheid zo moeilijk. De vier partijen die elkaar vonden in dit regeerakkoord, in deze regering, hadden stuk voor stuk goede redenen om het niet te doen. Maar ze deden het toch. Omdat het grootste belang niet dat van hun partij is, maar dat van de mensen die ze willen dienen.

Politiek is niet voor bange mensen, zei Ruud Lubbers ooit. Wie onder dit gesternte het avontuur aangaat om te regeren, die toont moed. Regeren is nooit makkelijk. Maar wie verantwoordelijkheid wil dragen in onze tijd, wie meer wil bieden dan kritiek vanaf de wal, toont staatsmanschap.

Lof en gelukwensen dus voor onze ministers Hugo de Jonge en Wopke Hoekstra, voor Ank Bijleveld en Ferdinand Grapperhaus. Voor onze staatssecretarissen, Mona Keijzer en Raymond Knops.Maar vooral voor onze onderhandelaars, Sybrand Buma en Pieter Heerma. En in hen voor de hele fractie. We kenden jullie uithoudingsvermogen al. Maar in de afgelopen maanden is het ruimschoots

bewezen!

Geluk gewenst dus in alle opzichten. We zijn trots op jullie. We staan achter jullie. En we steunen jullie inspanningen voor een land dat we door willen geven.

2. Behoefte aan verbinding

Het was begin april en de informatie was net begonnen. Kim Putters kwam langs, de directeur van het Sociaal Cultureel Planbureau. En hij maakte diepe indruk met wat hij liet zien. Het Nederland dat het kabinet aantreft, is een verdeeld Nederland. Er is een groeiende kloof tussen de meerderheid van de mensen waarmee het steeds beter gaat en een groeiende minderheid voor wie dat niet geldt. Mensen met een lage opleiding. Mensen met kleine, kortdurende baantjes. Mensen met zorgen over hun inkomen. Mensen die onzeker zijn of ze straks de zorg krijgen die ze nodig hebben. Zij hebben het vertrouwen in de politiek massaal verloren.

En er is die andere kwestie. Hoe gaan we met elkaar om? Hoe tolerant is Nederland? Worden we een land waarin mensen van hetzelfde geslacht maar beter niet hand in hand kunnen lopen? Een land waarin korte rokjes worden gezien als een uitnodiging voor seksueel geweld? Een land waarin je maar beter geen orthodoxe christen kunt zijn? Of moslim? Is Nederland nog een land waarin je de ruimte krijgt om jezelf te zijn? En waarin we elkaar niet verketteren om wat ons anders maakt, maar waarin we sterk zijn door wat ons verbindt?

Wie nu regeert, moet een antwoord geven op deze grote vragen. Moet bezorgde mensen een reden geven om te vertrouwen. En moet een steeds sterker verdeelde samenleving weten te verbinden.

De culturele verschillen tussen de vier regeringspartijen zijn groot. De bakfietsen en de bijbelgordel. De hennepkweek en het Wilhelmus. Natuurlijk geeft dat spanning. En dat kunnen we zien als een probleem. Maar we kunnen het ook zien als een eerste teken dat het tóch kan. Verbinden over de grenzen van partijen heen. Omdat we vinden dat het moet. Omdat we weten dat dat de enige kans is om er samen wat van te maken.

De ministers vergaderen op vrijdag in de Trêveszaal. Een prachtige zaal met grote oude schilderijen. Met aan de muur een mooi motto: *'Concordia res parvae crescunt'* – kleine dingen groeien door eendracht. De tekst zal wel vaker een kabinet hebben geïnspireerd. De plek is symbolisch. '*Trêve'* is frans voor 'verdrag'. Op precies die plek sloten we ruim 400 jaar geleden een bestand met Spanje. We toonden kracht door samen te werken. En zo werden we uiteindelijk Nederland. Het komt er nu op aan dat we dat niet vergeten.

Nederland snakt naar een politiek die verbindt. Een politiek die laat zien dat we met al onze verschillen op elkaar zijn aangewezen. Politiek die staat voor solidariteit. Die laat zien dat we elkaar niet laten barsten, maar elkaar helpen. En dat we een geloofwaardig antwoord vinden op elkaars grootste zorgen. In de Trêveszaal. Maar vooral daar buiten.

3. Verkeerd verbonden

Er zijn ook andere manieren om politiek te bedrijven in een land waarin grote groepen kiezers bang, cynisch en wantrouwend zijn geworden. Je kunt ze in hun wantrouwen bevestigen. De makkelijkste manier is om een wig te drijven tussen bevolkingsgroepen. Dan krijgen mensen met een uitkering de schuld.
Of de buitenlanders of de moslims. Dan hebben de politici het gedaan. Of de elite, omdat die natuurlijk niet luistert naar 'het volk' - alsof dat één mening heeft!

Het Binnenhof barst van de politici die zich verbinden met makkelijke opvattingen. Die zich verbinden met tegenstellingen die makkelijk in het gehoor liggen. Met uitvergrote problemen zonder oplossingen. Die zich verbinden met al te absolute waarheden en zelden met nuance.

Toen ik kind was hadden we telefoons met een draaischijf. Als je dan een verkeerd nummer draaide, was het normaal om te zeggen: 'sorry, ik ben verkeerd verbonden'. Alsof het lag aan de telefooncentrale! Maar verkeerd verbonden komt toch echt door verkeerd kiezen.

In de politiek is dat niet anders. Verkeerd verbonden is ook hier een gevolg van verkeerd kiezen. Wie zich verbindt met verdeeldheid en haat, bewijst Nederland geen dienst. Het maakt Nederland onveilig. Het speelt bevolkingsgroepen tegen elkaar uit. Het geeft alle groepen die in artikel 1 van de Grondwet worden genoemd een rottig voorgevoel. Het gevoel dat je er uiteindelijk toch niet echt bij hoort. Het gevoel dat het slecht afloopt. Het ontmoedigt iedereen die er wat van wil maken. Het haalt de politiek, waarin grote idealen een rol horen te spelen, op een smerige manier naar beneden. Het bevestigt de ergste vooroordelen en versterkt die. Als de weinig sociale vuilspuiterij van social media wordt gekopieerd naar de Tweede Kamer, dan is de eenheid ver te zoeken.

4. Onze keuzes

Wij willen dat niet. Wij kiezen voor verantwoordelijkheid.
En tegen het cynisme, om de titel van een bekende bestseller maar even aan te halen. Wij kiezen ervoor om vorm te geven aan de toekomst, omdat niets doen geen optie is. Wij kiezen voor échte oplossingen, omdat makkelijk praten niemand verder helpt. Wij kunnen bijdragen aan vertrouwen, aan verbinding en aan solidariteit.

Met de maatschappelijke dienstplicht van ons CDJA, die daarvoor bij uitstek bedoeld is. Met de vlaktaks van ons Wetenschappelijk Instituut, die de belastingen eerlijker en eenvoudiger maakt. Met de vergroening die ons Strategisch Beraad bepleit. Met de aanpak van de schuldenproblematiek van de Basisgroep Sociale Zekerheid. Met de verkleining van het verschil vast en flex van de CDA1000 En met de uitbreiding van het partnerverlof van onze visiegroepen.

Zo dragen we bij aan een land dat eerlijker, veiliger en sterker wordt. Een land dat beter voor zijn eigen veiligheid kan zorgen. Een land dat fors investeert in de zorg voor ouderen. Een land dat we door willen geven.

5. Partij vernieuwen

Ik noem bewust een paar dingen die door onze mensen zijn bedacht.
Onze jongeren, onze wetenschappers, ons strategisch beraad, onze visiegroepen, onze CDA1000. De lijst is veel langer te maken. Ook met dingen die het ondanks alle inzet van onze onderhandelaars uiteindelijk niet hebben gered in het regeerakkoord, zoals het afschaffen van het leenstelsel.

Het is cruciaal dat we als politieke partij een permanente kweekvijver zijn van goede, nieuwe mensen en van nieuwe ideeën. Dat kan alleen als we ook financieel en organisatorisch gezond zijn.

Financieel is het niet makkelijk. We hebben de afgelopen jaren veel minder inkomsten gehad. Op landelijk niveau is stevig bezuinigd. Veel complimenten voor onze penningmeester Bart van Meijl voor hij het steeds opnieuw rond heeft gekregen . Maar de rek is eruit. We moeten onze financiële huishouding opnieuw vormgeven.

En dat geldt ook voor de manier waarop we in de partij samenwerken. Steeds opnieuw worden mensen lid. Steeds opnieuw willen ze meedenken. Maar de vorm waarin we dat doen, past niet goed meer bij de eisen van de tijd. We moeten naar een politieke partij nieuwe stijl. Het is zoals altijd: slechts vernieuwing kan behouden. Nog voor het volgende congres komt het partijbestuur daarom met voorstellen. Onze partij moet de structuur bieden voor onze activiteiten. En moet ook in de toekomst Nederland voorzien van sterke CDA'ers en herkenbare christendemocratische ideeën, van politiek op waarden gebaseerd.

6. Diversiteit

Maar eerst de gemeenteraadsverkiezingen. Overal in het land worden op dit moment verkiezingsprogramma's en kandidatenlijsten gemaakt. Ik heb op dat punt een dringende oproep: lieve afdelingen, graag meer diversiteit op de lijsten. Wij zijn een brede volkspartij.

Wij hebben vrouwen, mannen, mensen met een biculturele achtergrond en van allerlei religieuze pluimage, jongeren, ouderen enzovoort in onze gelederen.
Dát is het CDA. Laat dat op de lijsten zien! Want wat in de gemeenteraad gebeurt is essentieel en werkt dóór.
Veel Kamerleden hebben lokale ervaring. Vier van onze zes bewindspersonen zijn in de gemeenteraad begonnen. Als uw gemeenteraadsleden veelkleurig zijn, dan zijn onze ministers van morgen dat ook!

7. Wortels

Tot slot: we zijn stiekem trots op een hardnekkig buitenlands misverstand. Het gezegde dat God de hele wereld schiep, behalve Nederland. Want dat land is door de Nederlanders zelf gemaakt.

Op die schets valt veel af te dingen. Een groot deel van onze zeewering bestaat uit duinen. En die zijn wel door ons beïnvloed, maar niet door ons gemaakt. Een duin is een wonder: hij bestaat uit los zand en hij beschermt ons tegen de zee. Het geheim kennen we allemaal: Helmgras. Taai gras, met hele lange wortels, dat de zandberg bij elkaar houdt.

Nederland is geen zandverstuiving. Nederland barst van de verbinding.
De samenleving hangt aan elkaar van prachtige initiatieven, waardevolle organisaties en mooie mensen. Wij kennen onze lange, diepe wortels. En de kracht die daarin schuilt. Wij kennen onze rol. Onze wortels zijn het verschil tussen los zand en een betrouwbare zeewering.

Zo gaan we het verschil maken bij de gemeenteraadsverkiezingen, Op 22 november in de herindelingsgemeenten. Op 21 maart overal elders, als partij van heel Nederland.

Zo gaan we het verschil maken in deze regeerperiode. Als partij van de samenleving, als partij van het midden. Met een uitdagend akkoord. Met een mooie ploeg bewindspersonen. Met 19 kamerleden die er helemaal klaar voor zijn.

Met Sybrand Buma.

Nederland kan op ons rekenen.

Toespraak van CDA-voorzitter Ruth Peetoom
op het partijcongres van 4 november 2017 in Nijmegen